

5.7 Vlastivěda

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové vymezení

Samostatný vyučovací předmět Vlastivěda vychází obsahově ze vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Vzdělávací obsah je rozdělen na pět tematických okruhů, ve vlastivědě se realizují tři okruhy:

Místo, kde žijeme (chápání organizace života v obci, ve společnosti, praktické poznávání místních, regionálních skutečností, s důrazem na dopravní výchovu, postupné rozvíjení vztahu k zemi, národní cítění)

Lidé kolem nás (upevnění základů vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomování si významu a podstaty tolerance, pomoci, solidarity, úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen, seznamování se se základními právy a povinnostmi i problémy ve společnosti i ve světě, směřování k výchově budoucího občana demokratického státu)

Lidé a čas (orientace v dějích čase, postup událostí a utváření historie věcí a dějů, snaha o vyvolání zájmů u žáků samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z historie a současnosti)

Žáci si postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu tolerance, pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy). Také se učí poznávat, jak se život a věci vyvíjejí a jakým změnám podléhají v čase. Vlastivěda vyvolává u žáků zájem o minulost, o kulturní bohatství regionu i celé země.

Důraz je kladen na dopravní výchovu, praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků. Různé činnosti a úkoly v žácích přirozeným způsobem probouzejí kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjí jejich národní cítění a vztah k naší zemi.

Vlastivěda se realizuje rovněž v koordinaci s dalšími vyučovacími předměty, ve kterých se objevují související témata (Český jazyk, Matematika, Výtvarná výchova, Pracovní činnosti, Hudební výchova a Tělesná výchova).

Předmět prvouka realizuje tato průřezová témata: OSV, ENV, VDO, MV, VEG

Časové a organizační vymezení předmětu:

Vyučovací předmět Vlastivěda se vyučuje jako samostatný předmět v 4. – 5. ročníku.

Ročník	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Časová dotace	-	-	-	2	2	-	-	-	-

Způsoby hodnocení

Získávání podkladů pro hodnocení žáka bude probíhat v souladu s Pravidly pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků, kapitola 4 – Způsob získávání podkladů pro hodnocení.

Používané metody a formy práce

frontální výuka, skupinová práce, problémové učení, samostatná práce, krátkodobé projekty

Výchovně vzdělávací strategie předmětu vlastivěda:

Kompetence k učení
Učitel   • pomáhá žákům vyznačit v jednoduchém plánu obce místo bydliště, školy, cestu na určené místo   • umožňuje žákům propojovat získané znalosti a dovednosti
Kompetence k řešení problémů
Učitel   • učí žáky samostatně objevovat, řešit a docházet k závěrům   • podporuje žáky k práci s odbornou literaturou, encyklopediemi a využívání různých informačních zdrojů
Kompetence komunikativní
Učitel   • u žáků rozšiřuje slovní zásobu v osvojovaných tématech   • žáky vede k samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání   • podporuje žáky k vhodné a efektivní argumentaci
Kompetence občanská
Učitel   • učí žáky pojmenovávat některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události v oblastech ČR (případně ve státech Evropy)   • u žáků podporuje utváření ohleduplného vztahu ke kulturním výtvorům a tradicím
Kompetence pracovní:

Učitel

- vede žáky k utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti
- předkládá žákům různé materiály k vyhledávání informací

Kompetence sociální a personální

Učitel

- vyžaduje u žáků respektování názorů druhého
- podporuje práci ve skupině

Kompetence digitální

Učitel

- vedeme žáky k používání internetu jako dalšího zdroje získávání informací
- vedeme žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč
- dáváme žákům prostor k vytváření vlastní prezentace s využitím digitálních technologií
- vedeme žáky k práci ve wordu a k důležitosti respektování autorských práv při využívání obrázků, videí a informací
- vedeme žáky ke zdravému a používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení, např. zařazováním relaxačních chvil

Vlastivěda – 4. ročník

Očekávané výstupy RVP Žák/ žákyně	Školní rozpracované výstupy Žák/žákyně	Učivo	Poznámky, PT, metody práce, přesahy
Určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu Vyhledává typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury Určí světové strany v přírodě i na mapě, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě	- zná pojem nadmořská výška - najde na mapě a pojmenuje velké řeky, jezera a rybníky v ČR a v blízkosti svého bydliště a školy - vyhledá prahu na mapě ČR - umí najít na mapě své bydliště a okolní města a obce - zná název kraje a krajské města - popíše minulost a současnost našeho regionu, významné události, jejich místa - zná významné předky regionu, jeho tradice a lidovou tvorbu - popíše zemský povrch, jeho tvary - zná rostlinstvo a živočichy - objasní vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí - orientuje se na mapě, zná světové strany - zná rozdíl mezi podnebím a počasím - charakterizuje podnebí ČR - zná pojmy povodí, rozvodí, úmoří - zná rozdíl mezi jezerem a rybníkem - vyhledá ČR na mapě Evropy - ví, že hlavní město ČR je Praha - zná informace o založení Prahy - ukáže na mapě hlavní město ČR - seznámí se s významnými průmyslovými podniky, kulturními a vzdělávacími institucemi	Obec (město), místní krajina Okolní krajina (místní oblast, region) Životní podmínky Regiony ČR	VEG – naše vlast ENV – město, vesnice

Rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam Rozlišuje mezi náčrtky, plány a základními typy map Vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky Vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě) Rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik	- ukáže na mapě Čechy, Moravu a Slezsko - pojmenuje a na mapě ukáže sousední státy - zná jméno prezidenta a premiéra ČR - zná oficiální název ČR, správně ho napíše - seznámí se se státním uspořádáním ČR, státními symboly a demokracií v ČR, armádou ČR - vysvětlí význam globu a mapy - zná význam měřítka mapy - najde a ukáže poledníky a rovnoběžky - zná základní geografické značky - ukáže na mapě a pojmenuje pohraniční pohoří - ukáže na mapě a pojmenuje rozsáhlejší pohoří, vrchoviny a nížiny v ČR - vysvětlí rozdíl mezi pohořím, vrchovinou a nížinou - zná mezilidské vztahy, popíše vztahy lidí v obchodě, ve firmě - zná dopravní značky - zná a dodržuje základní pravidla pro chodce a cyklisty, chová se bezpečně v silničním provozu - umí řešit jednoduché situace na křižovatkách - zná státní svátky - zná památná místa a některé významné osobnosti českých dějin, umí je zařadit do příslušného období (Karel IV., Jan Hus apod.) - rozpozná rozdíl mezi pověstí a historickou skutečností	Naše vlast – domov, krajina, národ, státní symboly, armáda ČR Mapy obecně zeměpisné a tematické Soužití lidí Osobní bezpečí Orientace v čase a časový řád	VDO – význam Ústavy jako základního zákona země Návštěva knihovny Internet MDV – komunikace a spolupráce v týmu Nácvik chování Internet Encyklopedie VEG – klíčové mezníky Návštěva knihovny

	• charakterizuje svými slovy způsob života starých Slovanů • Jmenuje první státní útvary na našem území • Zná pojmy a umí časově zařadit Velká Morava, Přemyslovci, Karel IV. • Charakterizuje hospodářský a kulturní rozvoj Českého státu za vlády Karla IV., popíše způsob života jednotlivých vrstev obyvatelstva • Popíše období husitských válek, jmenuje významné osobnosti této doby (Hus, Žižka), nastíní způsob života lidí v této době a za vlády Jiřího z Poděbrad • zná některé postavy ze Starých pověstí českých • vypráví některé regionální pověsti • zná památky regionu	Báje, mýty pověsti Regionální památky	Vycházka VEG – lidová slovesnost

Vlastivěda – 5. ročník

Očekávané výstupy RVP Žák/ žákyně	Školní rozpracované výstupy Žák/žákyně	Učivo	Poznámky, PT, metody práce, přesahy
Vyhledává typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického Zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob	• zná letopočet vzniku ČR • pojmenuje prvního a současného prezidenta • zná pojmy vláda, parlament, zákon • umí ukázat a najít na mapě střední, východní, severní, západní a jižní Čechy, Moravu a Slezsko • umí stručně charakterizovat jednotlivé oblasti podle mapy (povrch, poloha, hospodářství,...) • vyhledá na mapě významná města a řeky	Naše vlast Regiony ČR	VEG – naše vlast Knihy Internet Encyklopedie

životu a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích Rozlišuje základní rozdíly mezi jednotlivci, obhájí při konkrétních činnostech své názory, popř. připustí svůj omyl, dohodne se na společném postupu a řešení se spolužáky Orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích Vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokoulí Využívá knihoven sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti Srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik	těchto oblastí • najde na mapě ČR jednotlivé kraje, popíše jejich polohu • seznámí se s průmyslem a zemědělstvím v jednotlivých oblastech, zná významné zemědělské plodiny • porovná s pomocí mapy hustotu osídlení, zalesnění, průmysl jednotlivých oblastí • zná mezilidské vztahy, popíše vztahy lidí v obchodě, ve firmě • rozezná vlastnictví soukromé, veřejné, osobní, společné • orientuje se na mapě • zná světadíly a oceány, ukáže je na mapě • zná státy Evropy, jejich hlavní města • ukáže na mapě státy EU • určí na mapě polohu státu k ČR, najde hlavní město • dokáže stručně charakterizovat státy EU • popíše způsob života lidí, nejvýznamnější události, nejvýznamnější osobnosti období habsburské monarchie (Rudolf II., Marie Terezie, Josef II., Komenský, Valdštejn,...) • posoudí změny ve způsobu života v novověku, vyloží význam vědy a techniky pro rozvoj výroby • charakterizuje svými slovy společenský, politický a kulturní život českých zemí koncem 19. a počátkem 20. století • objasní vznik Československé republiky a posoudí demokratické principy budování státu, uvede nejvýznamnější osobnosti	Soužití lidí Vlastnictví Mapy obecně zeměpisné a tematické Evropa a svět Orientace v čase a časový řád	Nácvik chování MDV – komunikace a spolupráce v týmu MKV – lidská práva VEG – Evropa a svět VEG – klíčové mezníky MKV – odlišnost lidí Exkurze

Pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a jevy	(Masaryk, Beneš,...) • posoudí život v českých zemích v době nacistické okupace a význam obnovení Československé republiky • charakterizuje způsob života v poválečném období, v období totality a po obnovení demokracie • popíše rozdíly ve způsobu života v minulosti a dnes • umí popsat charakteristické rysy způsobu života v pravěku, středověku a dnes • vyjmenuje kulturní instituce • zná dopravní značky • zná a dodržuje základní pravidla pro chodce a cyklisty, chová se bezpečně v silničním provozu • umí řešit jednoduché situace na křižovatce	Současnost a minulost v našem životě Osobní bezpečí	Vycházka Nácvik chování v krizových situacích